

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษารื่องสภาวะการปลูกลำไยเพื่ออุตสาหกรรมเกษตรใน จังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาวะการปลูกลำไยของเกษตรกร ต่อการผลิตด้านอุตสาหกรรมเกษตร
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกร ต่อการปลูกลำไยเพื่ออุตสาหกรรมเกษตร
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปลูกลำไยของเกษตรกร ต่อการผลิตด้านอุตสาหกรรมเกษตร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรที่ปลูกลำไยในเขต อำเภอเมือง อำเภอพาน และ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย จำนวน 125 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูล ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS For Windows มีผลวิจัยสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 92.8 มีอายุโดยเฉลี่ย 50 ปี ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-55 ปี ร้อยละ 48.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 77.6 มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 34.10 มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรของตนเอง เฉลี่ย 21 ไร่ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองทำการเกษตรของตนเองระหว่าง 21-30 ไร่ ร้อยละ 51.2 มีรายได้รวมจากการประกอบอาชีพทางการเกษตรเฉลี่ย 99,20.5.28 บาทต่อปี และมีรายได้จากการปลูกลำไยเฉลี่ย 53,755.20 บาทต่อปี ส่วนรายได้รวมจากการประกอบอาชีพอื่น ที่ไม่ใช่อาชีพทางการเกษตร มีรายได้รวมเฉลี่ย 36,768.80 บาทต่อปี

ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูก ดูแลรักษาลำไย การเก็บเกี่ยว การขายและความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการปลูกลำไยเพื่ออุตสาหกรรมเกษตร

ก. การปลูก

- ขนาดของพื้นที่ปลูกลำไย เกษตรกรผู้ปลูกลำไยมีพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 9 ไร่ ส่วนใหญ่ มีพื้นที่ปลูกลำไยเป็นของตนเอง ระหว่าง 1 -10 ไร่ ร้อยละ 78.4

- จำนวนต้นลำไยที่ปลูก เกษตรกรผู้ปลูกลำไยปลูกลำไยในพื้นที่ของตนเองเฉลี่ย 161 ต้น ส่วนใหญ่ปลูกลำไยระหว่าง 20-100 ต้น ร้อยละ 40.8
- พื้นที่ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยมีพื้นที่ปลูกลำไยพันธุ์อีดอเฉลี่ย 8 ไร่ ส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ ระหว่าง 0.5 - 10 ไร่ ร้อยละ 79.2 จำนวนต้น ที่ปลูกลำไยพันธุ์อีดอโดยเฉลี่ย 152 ต้น
- พื้นที่ปลูกลำไยพันธุ์แห้ว เกษตรกรผู้ปลูกลำไยมีพื้นที่ปลูกลำไยพันธุ์แห้วเฉลี่ย 0.4 ไร่ ส่วนใหญ่ไม่มีพื้นที่ปลูกลำไยพันธุ์แห้ว ร้อยละ 77.6
- พื้นที่ปลูกลำไยเบี้ยวเขียวและสีชมพู เกษตรกรผู้ปลูกลำไยมีพื้นที่ปลูกลำไยพันธุ์เบี้ยวเขียวและสีชมพู เฉลี่ย 0.25 ไร่ ส่วนใหญ่ไม่มีพื้นที่ปลูกลำไยพันธุ์เบี้ยวเขียวและสีชมพู ร้อยละ 90.4
- แหล่งที่มาของกิ่งพันธุ์ลำไย เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่ขยายพันธุ์ด้วยตนเอง ร้อยละ 37.6
- อายุของลำไยที่ปลูก เกษตรกรผู้ปลูกลำไย ส่วนใหญ่มีลำไยอายุ 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 53.6
- ระยะปลูกลำไย เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่ปลูกลำไยระยะ 8 x 8 เมตร ร้อยละ 46.4
- สภาพพื้นที่ปลูกลำไย เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่มีสภาพพื้นที่ปลูกลำไยเป็นที่ดอน ร้อยละ 80.8
- แหล่งน้ำที่ใช้ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่ขุดบ่อหรือสระน้ำ ร้อยละ 42.4
- เงินทุนในการผลิตลำไย เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่ใช้เงินทุนส่วนตัวในการผลิตลำไย ร้อยละ 43.2
- แหล่งเงินทุน เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่กู้เงินจาก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 60.6
- ระยะเวลาของสินเชื่อที่กู้ยืม เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่ มีระยะเวลาของสินเชื่อเป็นสินเชื่อระยะปานกลาง ร้อยละ 55

ข. การดูแลรักษาลำไย การเก็บเกี่ยว การขายและความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการปลูกลำไยเพื่ออุตสาหกรรมเกษตร

- ประเภทของเครื่องมือที่ใช้ในสวนลำไย เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่ใช้เครื่องตัดหญ้า เครื่องพ่นยา รถไถเดินตามและเครื่องสูบน้ำ
- วิธีปฏิบัติในการให้น้ำแก่ลำไยของเกษตรกร เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่ไม่มีวิธีปฏิบัติในการให้น้ำแก่ลำไย ร้อยละ 33.6

- ชนิดของปุ๋ยที่เกษตรกรใช้ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี ร้อยละ 74.4

- การใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่มีการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 92.8

- การได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับ วิธีใช้ปุ๋ยเคมีและสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อนบ้านใกล้เคียงและร้านขายเคมีเกษตร

- การได้รับข่าวสารความรู้ทางด้านการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติและดูแลรักษาลำไย เกษตรกรผู้ปลูกลำไยได้รับข่าวสารเฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี ได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อนบ้านใกล้เคียง และกลุ่มเกษตรกร

- การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยในช่วงระยะพักตัวหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต (ช่วงเดือนกันยายน) เกษตรกรผู้ปลูกลำไยมีการปฏิบัติกิจกรรม เฉลี่ย 1 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นการตัดหญ้า และการตัดแต่งกิ่ง

- การใส่ปุ๋ยบำรุงต้นลำไยหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรผู้ปลูกลำไยใส่ปุ๋ยคอกบำรุงหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตเฉลี่ย 10 กก./ต้น ส่วนใหญ่ใส่มากกว่า 10 กก./ต้น ร้อยละ 40.8 ใส่ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 3 กก./ต้น ส่วนใหญ่ใส่ในอัตรา 1-2.5 กก./ต้น ร้อยละ 45.6 สูตรปุ๋ยเคมีที่เกษตรกรใช้ส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ (15-15-15 , 19-1-19 , 20-20-20) ร้อยละ 67.2

- การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยของเกษตรกรในระยะลำไยแตกใบอ่อน(ตุลาคม)เกษตรกรมีการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช (โรคและแมลง) โดยเฉลี่ย 1 ครั้ง ส่วนใหญ่มีการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช 1 ครั้ง ร้อยละ 70.4 เกษตรกรใส่ปุ๋ยคอกบำรุงต้นเฉลี่ย 0.32 กก./ต้น ส่วนใหญ่เกษตรกรผู้ปลูกลำไยไม่มีการใส่ปุ๋ยคอก ร้อยละ 97.6 เกษตรกรใส่ปุ๋ยเคมีบำรุงต้นอัตราเฉลี่ย 0.18 กก./ต้น ส่วนใหญ่ไม่มีการใส่ปุ๋ยเคมี ร้อยละ 88.8 เกษตรกรมีการกำจัดวัชพืชเฉลี่ย 1 ครั้ง ส่วนใหญ่กำจัดวัชพืชโดยวิธีกล 1 ครั้ง ร้อยละ 88 การให้น้ำในช่วงระยะลำไยแตกใบอ่อนเฉลี่ย 0.24 ครั้ง เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่ไม่มีการให้น้ำ ในช่วงระยะลำไยแตกใบอ่อน ร้อยละ 80.8 และไม่มีการให้ปุ๋ยทางใบบำรุงต้นในช่วงระยะลำไยแตกใบอ่อน ร้อยละ 76.8

- การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยของเกษตรกรในช่วงระยะลำไยใบแก่ (พฤศจิกายน) เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่ ไม่มีการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 63.2 ไม่มีการใส่ปุ๋ยเคมีสูตรตัวกลางและตัวท้ายสูง เช่น ปุ๋ยสูตร 9-24-24 ร้อยละ 83.2 เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่มีการกำจัดวัชพืชได้ทรงพุ่มเพื่อให้ดินได้ทรงพุ่มแห้งเร็วขึ้น ร้อยละ 89.6 เกษตรกรที่มีเครื่องมือใน

การให้น้ำและวิธีการให้น้ำส่วนใหญ่มีการงดการให้น้ำลำไยในช่วงใบแก่ ร้อยละ 100 และเกษตรกร ร้อยละ 93.6 ไม่มีการฉีดพ่นปุ๋ยทางใบโมโนโปแตสเซียมฟอสเฟต (0-52-34) เพื่อช่วยให้ลำไยใบแก่เร็วขึ้นและช่วยป้องกันการแตกใบอ่อน ในช่วงระยะลำไยใบแก่

- การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยของเกษตรกรในช่วงระยะลำไยแทงช่อดอก เกษตรกรผู้ปลูก ลำไยส่วนใหญ่ จะไม่มีให้น้ำแก่ลำไยในช่วงระยะลำไยแทงช่อดอก ร้อยละ 69.6 ไม่มีการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 51.2 และไม่มีการฉีดพ่นปุ๋ยทางใบบำรุงช่อดอก และการติดผลที่ดีในช่วงระยะลำไยแทงช่อดอก ร้อยละ 72.8

- การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยของเกษตรกรในช่วงระยะลำไยดอกบาน (กุมภาพันธ์) เกษตรกร ผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่ไม่มีการให้น้ำแก่ลำไย ร้อยละ 68.8 และเกษตรกรงดการพ่นสารเคมีป้องกัน กำจัดศัตรูพืชในช่วงระยะดอกบาน ร้อยละ 100

- การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยของเกษตรกรในช่วงระยะลำไยติดผลเล็ก เกษตรกรผู้ปลูก ลำไยมีการให้น้ำลำไยเฉลี่ย 6 วัน/ครั้ง ส่วนใหญ่ไม่มีการให้น้ำ และมีการให้น้ำแก่ลำไยในช่วงระยะ ลำไยติดผลเล็ก 7 วัน/ครั้ง ร้อยละ 33.6 เท่ากัน มีการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชเฉลี่ย .752 ครั้ง ส่วนใหญ่เกษตรกรมีการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชในช่วงระยะลำไยติดผลเล็ก 1 ครั้ง ร้อยละ 47.2 ไม่มีการใส่ปุ๋ยคอก ร้อยละ 88 ไม่มีการใส่ปุ๋ยเคมีบำรุงต้นลำไย ร้อยละ 68.8 ไม่มีการฉีดพ่นฮอร์โมนและปุ๋ยทางใบบำรุงผลผลิตในช่วงระยะลำไยติดผลเล็ก ร้อยละ 52.8

- การปฏิบัติดูแลรักษาลำไยของเกษตรกรในช่วงระยะลำไยผลเจริญเติบโต (พ.ค - ก.ค) เกษตรกรผู้ปลูกลำไยมีการให้น้ำลำไยเฉลี่ย 7 วัน/ครั้ง ส่วนใหญ่มีการให้น้ำอัตรามากกว่า 7 วัน/ ครั้ง ร้อยละ 41.6 มีการค้ำกิ่งลำไย ร้อยละ 92 ไม่มีการใส่ปุ๋ยเคมีบำรุงต้นลำไยในช่วงลำไยผลโต ปานกลาง ร้อยละ 73.6 ไม่มีการใส่ปุ๋ยเคมีบำรุงต้นลำไยก่อนการเก็บเกี่ยวผลผลิต 30 วัน ร้อยละ 93.6 ไม่มีการฉีดพ่นสารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช (โรคและแมลง) ในช่วงระยะลำไยผลเจริญเติบโต ร้อยละ 85.6

- การปฏิบัติของเกษตรกรในระยะเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรที่มีวิธีการปฏิบัติในการให้น้ำ แก่ลำไย ส่วนใหญ่ไม่มีการรดน้ำก่อนการเก็บเกี่ยวผลผลิต ร้อยละ 56.63 เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้มือ หักช่อผลในการเก็บเกี่ยวผลผลิต ร้อยละ 90.2 มีการใช้บันได หรือพะองพาดกิ่งในการเก็บเกี่ยวผล ผลิต ร้อยละ 88.24 ใช้แรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิตเอง ร้อยละ 50.98 ใช้วิธีการเก็บเกี่ยวผล ผลิตหมดทั้งต้น ร้อยละ 73.53 มีการขายผลผลิตเอง ร้อยละ 54.4 ส่วนใหญ่เกษตรกรมีการคัด เกรดผลผลิตก่อนการขาย ร้อยละ 65.69 วิธีการคัดเกรดส่วนใหญ่ใช้ประสบการณ์ ร้อยละ 79.10 ส่วนใหญ่ไม่มีการอบซัลเฟอร์ ก่อนการขายผลผลิต ร้อยละ 98.04 เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่

ใช้ตะกร้าพลาสติกในการบรรจุผลผลิต ร้อยละ 63.73 ช่องทางการขายผลผลิต ส่วนใหญ่ขายผลผลิตให้แก่พ่อค้ารวบรวมในท้องถิ่น รองลงมาขายให้แก่พ่อค้าที่จุดรับซื้อ

- ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการปลูกลำไยเพื่ออุตสาหกรรมเกษตร จากการศึกษาพบว่าโดยภาพรวมแล้ว เกษตรกรผู้ปลูกลำไย มีความเห็นด้วย ต่อการปลูกลำไยเพื่ออุตสาหกรรมเกษตร คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.737 เกษตรกรผู้ปลูกลำไยมีความเห็นว่า ลำไยพันธุ์อีดอมีความเหมาะสมต่อโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุด และในการปลูกลำไยเพื่ออุตสาหกรรมเกษตรจะต้องใช้เงินลงทุนสูง ที่ดินจะต้องมีความอุดมสมบูรณ์และมีแหล่งน้ำที่ดีสนับสนุน แรงงานต้องใช้มาก เพราะดูแลรักษาลำไยอย่างดีทุกช่วงของการผลิต และต้องมีแหล่งความรู้วิชาการสนับสนุน ปุ๋ยที่ใช้บำรุงต้นลำไย และสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชมีผลต่อคุณภาพผลผลิต ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพและปริมาณเพิ่มขึ้น การผลิตลำไยโดยมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพและปริมาณผลผลิต จะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและโรงงานอุตสาหกรรมและผลผลิตที่จะเข้าสู่อุตสาหกรรมแปรรูปจะต้องเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพ(คัดขนาดและคุณภาพ จัดแยกเกรด) โรงงานอุตสาหกรรมมีส่วนในการขยายพื้นที่ปลูกและการผลิตลำไยของเกษตรกร ก่อให้เกิดการจ้างแรงงานมากขึ้น และเกษตรกรมีความเห็นว่าการแปรรูปผลผลิตลำไยเป็นการเพิ่มมูลค่าลำไยให้สูงขึ้น

ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อ ปัญหาการปลูกลำไยเพื่ออุตสาหกรรมเกษตร

ปัญหาที่เกษตรกรผู้ปลูกลำไยคิดว่าเป็นปัญหามาก และเกษตรกรส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ปัญหาปริมาณผลผลิตไม่แน่นอน เช่น ผลผลิตออกเว้นปีสลับกัน และการขาดแหล่งความรู้ทางการ การ ปัญหาที่เกษตรกรผู้ปลูกลำไยคิดว่าเป็นปัญหารองลงมา และเกษตรกรส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ปัญหาทางด้านเงินกู้ที่ใช้ในการผลิตลำไย คุณภาพของผลผลิตลำไย โรคและแมลง และข่าวสารทางด้านการตลาดและราคา

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนใหญ่มีพื้นที่ปลูกลำไยของตนเอง เฉลี่ย 9 ไร่ และเป็นพื้นที่ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ เฉลี่ย 8 ไร่ เนื่องจากลำไยพันธุ์อีดอเป็นพันธุ์ลำไยที่เกษตรกรนิยมปลูกและเป็นที่ต้องการของตลาด การผลิตง่ายกว่าพันธุ์อื่นและที่สำคัญลำไยพันธุ์อีดอเป็นพันธุ์ที่ติดดอก ออกผล และเก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนพันธุ์อื่น ๆ

ในการผลิตลำไยของเกษตรกรที่พบว่า เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพของผลผลิตลำไย ซึ่งเป็นวัตถุดิบขั้นต้น ที่จะเข้าสู่อุตสาหกรรมแปรรูป ที่สำคัญ คือ เกษตรกรขาดการปฏิบัติและดูแลรักษาลำไย อย่างถูกต้องเหมาะสม และต่อเนื่อง อาจเป็นผลมาจากการที่เกษตรกรผู้ปลูก

ลำไยส่วนใหญ่ใช้เงินทุนส่วนตัวในการผลิตลำไย จึงทำให้เกษตรกรขาดการลงทุน ในด้านการซื้อปัจจัยการผลิตอื่นๆ ในการปรับปรุงคุณภาพผลผลิตลำไย เช่น ปุ๋ยในการบำรุงผลผลิต และระบบการให้น้ำ ที่มีความสำคัญและจำเป็น ต่อคุณภาพของผลผลิตลำไย เกษตรกรมีการให้น้ำแก่ลำไยไม่ต่อเนื่อง อาจเป็นผลมาจาก สภาพพื้นที่ปลูกลำไยของเกษตรกรส่วนใหญ่ เป็นสภาพที่ดอน และอาศัยน้ำฝน จึงทำให้แหล่งน้ำมีจำกัด กอปรกับเกษตรกรขาดแหล่งความรู้วิชาการที่เกี่ยวกับการปฏิบัติดูแลรักษาลำไย อย่างถูกต้องและเหมาะสม จะเห็นได้จากเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ได้รับข่าวสารความรู้ทางการปฏิบัติและดูแลรักษาลำไยเฉลี่ย 3 ครั้ง ต่อปี จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและเพื่อนบ้านใกล้เคียง นับว่าน้อยมาก จึงมีผลทำให้เกษตรกรขาดการปฏิบัติและดูแลรักษาลำไยอย่างต่อเนื่อง

การปฏิบัติและดูแลรักษาลำไยของเกษตรกร จากการศึกษาพบว่า หลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรมีการตัดแต่งกิ่งและใส่ปุ๋ยบำรุงต้นลำไย โดยใส่ปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ เช่น 15-15-15 เฉลี่ย 3 กก./ต้นและใส่ปุ๋ยคอก เฉลี่ย 10 กก./ต้น ซึ่งสอดคล้องกับ เสกสรร (2542 : 5) เกี่ยวกับการเตรียมต้นลำไยให้พร้อมก่อนการออกดอกติดผล ต้องมีการตัดแต่งกิ่ง และใส่ปุ๋ยบำรุงต้นหลังการเก็บเกี่ยว โดยใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา 2-5 กก./ต้น และปุ๋ยอินทรีย์ 5-10 กก./ต้น และสอดคล้องกับ พาวิน (2543:9) กล่าวว่า ลำไยเป็นพืชที่ใช้เวลาดังแต่ดอกติดถึงผลแก่ (reproductive growth) นานประมาณ 6-7 เดือน ทำให้ต้องใช้อาหารเลี้ยงผลในปริมาณมาก โดยเฉพาะปีที่ติดผลตก ทำให้มีระยะเวลาในการพักฟื้นและสะสมอาหารสิ้นหากการดูแลรักษาไม่ดีพอจะทำให้ต้นไม่สมบูรณ์ และยังสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยในปีถัดไปจะออกดอกน้อย ในช่วงระยะลำไยใบแก่ เกษตรกรไม่มีการใส่ปุ๋ยเคมีบำรุงต้น สูตรตัวกลางและตัวท้ายสูง ซึ่งขัดแย้งกับ พงษ์ศักดิ์และคณะ (2542 : 44) รายงานว่าในการเพิ่มปริมาณการออกดอก ลำไยต้องการธาตุอาหารที่เน้นหนักธาตุอาหารตัวกลางและตัวท้ายสูง เช่น ปุ๋ยเคมีสูตร 12-24-24 หรือ 8-24-24 ในอัตรา 1-2 กก./ต้น ระยะลำไยแทงช่อดอก เกษตรกรไม่มีการให้น้ำ และไม่มีการฉีดพ่นปุ๋ยทางใบบำรุงช่อดอกและการติดผลที่ดี ซึ่งขัดแย้งกับ เสกสรร (2542:7) เกี่ยวกับการดูแลรักษาดอกและผลลำไย ในช่วงลำไยแทงช่อดอกยาวประมาณ 10 ซม. ควรเริ่มให้น้ำที่ละน้อยและต่อเนื่อง มีการฉีดพ่นปุ๋ยทางใบ ก่อนการบานของดอก โดยใช้สูตร 15-30-15 หรือ 10-52-10 หรือ 10-52-4 เพื่อช่วยในการพัฒนาของดอกและป้องกันการร่วงหล่นของดอกและผลเล็กระยะลำไยติดผลเล็กและผลเจริญเติบโต เกษตรกรไม่มีการใส่ปุ๋ยบำรุงต้น ซึ่งขัดแย้งกับ พงษ์ศักดิ์และคณะ(2542:44)กล่าวว่าในการใส่ปุ๋ยบำรุงต้นแก่ลำไยนั้น จำเป็นต้องให้เหมาะสมกับระยะหรือช่วงเวลาของการเจริญเติบโต และพัฒนาการของลำไย เช่น ระยะแรกของการพัฒนาผลของลำไย มีแนวโน้มต้องการธาตุไนโตรเจน

และฟอสฟอรัส มากกว่าโพแทสเซียม ส่วนระยะลำไยผลใกล้สุก ลำไยต้องการธาตุโพแทสเซียม มากกว่าไนโตรเจน และฟอสฟอรัส ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีการหักข้อผล ซึ่งสอดคล้องกับ พาวิน (2540:28) ได้กล่าวว่า วิธีการเก็บเกี่ยวลำไย อาจมีผลกระทบต่ออาการออกดอกในปีถัดไป หากการเก็บเกี่ยว โดยหักกิ่งเล็กมากเกินไป เท่ากับหักเอาตาลำไยติดไปด้วย ทำให้ลำไยมีการแตกใบอ่อนซ้ำ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเรื่องการสร้างอาหาร ทำให้ไม่เพียงพอสำหรับการออกดอกในฤดูถัดไป

ปัญหาในการผลิตลำไยของเกษตรกรที่พบมาก ได้แก่ ปริมาณผลผลิตไม่แน่นอน เช่นผลผลิตออกเว้นปีสลับกัน และขาดแหล่งความรู้วิชาการสนับสนุน ปัญหาการติดผลเว้นปีของลำไยซึ่งปัญหานี้ในปัจจุบันได้รับการแก้ไขแล้ว หลังจากที่มีการค้นพบว่า สารในกลุ่มโพแทสเซียมคลอไรด์สามารถชักนำให้ลำไยติดดอก ออกผลนอกฤดูได้ พาวิน(2543:13) กล่าวว่าในปี พ.ศ.2541 สวนลำไย ของคุณประยูร อุปโน ที่ตำบลยางเนิ้ง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ สามารถบังคับลำไยพันธุ์ฮิดด ออกดอกนอกฤดูได้ และในเวลาต่อมาจึงทราบกันว่าเป็นสารโพแทสเซียมคลอไรด์ที่ใช้เป็นส่วนผสมของปุ๋ยและดอกไม้ไฟ การค้นพบคุณสมบัติของสารนี้เป็นการค้นพบโดยบังเอิญ โดยคนงานล้างทำความสะอาดถังบรรจุโพแทสเซียมคลอไรด์ได้ต้นลำไยทำให้ลำไยออกดอกติดผลหลายรุ่นตลอดปี ปัญหาปริมาณผลผลิตไม่แน่นอนผลผลิตออกเว้นปีสลับกัน ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ในจังหวัดเชียงรายยังไม่ได้รับการแก้ไข อาจเป็นผลเนื่องมาจากการที่เกษตรกรได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติดูแลรักษาลำไยน้อย เฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี และปัญหาที่พบบ่อยมา ได้แก่ ปัญหาทางด้านแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการผลิตลำไย คุณภาพของผลผลิตลำไย โรคและแมลง และปัญหาทางด้านข่าวสารการตลาดและราคา

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะบางประการอันจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งเกษตรกรและผู้ประกอบการแปรรูป หรือโรงงานอุตสาหกรรม ดังนี้

1. หน่วยงานของภาครัฐและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป ควรมีการร่วมมือกันในการส่งเสริมให้ความรู้ เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติดูแลรักษาลำไยอย่างถูกต้อง เพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตลำไยแก่เกษตรกร ซึ่งจะเป็นผลดีต่อตัวเกษตรกรเอง และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป
2. หน่วยงานของภาครัฐควรเข้ามาส่งเสริมให้เกษตรกร มีการรวมกลุ่มผู้ผลิตลำไยให้มากขึ้น เพื่อจะได้มีการวางแผนการผลิต ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
3. หน่วยงานของภาครัฐ ควรมีการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาพันธุ์ลำไยฮิดดัก้าน

แข็งที่สามารถให้ผลผลิตสูง และเหมาะสมต่อการแปรรูปผลผลิต เป็นผลิตภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ

4. หน่วยงานของภาครัฐ ควรมีการจัดหาแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำให้แก่เกษตรกร ผู้ปลูก ลำไย เพื่อช่วยลดต้นทุนในการผลิต

5. หน่วยงานของภาครัฐ และผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป ควรมีการร่วมมือกัน ในการส่งเสริมให้ความรู้ เกี่ยวกับวิธีการคัดขนาดและจัดแยกเกรด เพื่อให้ได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูป

6. หน่วยงานของภาครัฐควรให้ข้อมูลข่าวสารทางด้านการตลาดอย่างทั่วถึงเพราะจะสามารถช่วยให้เกษตรกรตัดสินใจเกี่ยวกับการระบายสินค้าสู่ตลาด ทั้งในเรื่องของราคาขาย วิธีการขาย สถานที่ขาย เพื่อที่จะทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนในอัตราที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยทางด้านเทคโนโลยีการผลิตลำไย เพื่อจะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของผลผลิตลำไย
2. ควรมีการศึกษาวิจัยทางด้านเทคโนโลยีในการแปรรูปผลผลิตลำไย ให้มีความหลากหลายขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการรองรับผลผลิตลำไยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตวิธีอื่น ทดแทนการใช้สารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ เพื่อช่วยยืดระยะเวลาการเก็บรักษาผลผลิตลำไยให้นานขึ้น
4. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แปรรูป ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคอย่างแท้จริง ทั้งในเรื่องของรูปแบบผลิตภัณฑ์ และการบรรจุหีบห่อที่เหมาะสม
5. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มความต้องการบริโภคผลผลิตลำไย ทั้งในรูปแบบผลผลิตสด และอุตสาหกรรมแปรรูป ทั้งตลาดภายในและตลาดต่างประเทศ เพื่อรองรับผลผลิตลำไยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต